

Om praksispakken

Dette materiale er resultatet af et sparrings- og udviklingsforløb i samarbejde mellem Sangens Hus og en række idérige musiklærere fra hele landet. I to runder afholdt vi laboratoriedage, hvor vi drøftede og udvekslede erfaringer, udfordringer og succeser i valgfagsundervisningen i musik.

Her stod det klart, at et gennemgående tema for mange valgfagsundervisere var at finde metoder til at styrke elevernes mod og lyst til at bruge stemmen – både når det kom til at synge med på sange, til at udvikle stemmen som instrument og til at arbejde kreativt og skabende med stemmen.

Vi gav os derfor i kast med at finde på tilgange til arbejdet med stemmen, som kan motivere valgfagseleverne i musik til at eksperimentere og lege med stemmen og dens muligheder og måske ligefrem forglemme sig i et kreativt rum, hvor stemmen bliver et sjovt instrument, man altid har med sig.

Vi allierede os med to dygtige vokalnørder – beatboxeren Simon Adel og elektro- og teknikentusiasten Kristoffer Fynbo Thorning, som vi arbejdede sammen med på to workshopdage. Her fandt vi i fællesskab frem til en række øvelser, som vi håber også vil være til gavn for dig, der arbejder med valgfagshold i musik, eller til dig, som underviser andre klassetrin i musik og har lyst til arbejde med stemmen på nye måder.

I materialet finder du:

Video 1: Beatboxing – introduktion, øvelser, kreative aktiviteter og vokalbaseret sammenspil.

Video 2: Tech-sjov med stemmen – introduktion til og leg med mixeren, stemmekompositioner på app og kreativ brug af vokaleffekter i sammenspil.

Video 3: Musical Evolution – en øvelse i improvisation og musikalsk skaben.

Videoerne er tænkt, så øvelserne kan kombineres med hinanden og eventuelt indgå i den øvrige undervisning. Sidst i dette skriftlige materiale finder du ideer til dette.

VIDEO 2: TECH-SJOV MED STEMME

Ideen med denne videos aktiviteter er at åbne lidt op for alle de sjove muligheder, der findes, når vi kombinerer den moderne teknologi og stemmen. Vi har taget udgangspunkt i to stykker gear, der gerne skulle være tilgængelige for alle folkeskoleelever – mixeren og den gratis app "Bandlab". Måske har din skole derudover andet sjovt gear – effektpedaler, loopstations eller lignende, og så er jo bare om at kaste dem med ind i puljen.

Vores håb er, at eleverne vil opleve nye muligheder for arbejdet med stemmen, at vokaleffekterne vil hjælpe dem til at glemme stemmeblufærdigheden, og at de vil blive inspirerede til at bruge deres stemmer kompositorisk og gerne samskabende.

Introduktion til mixeren

I næsten alle musiklokaler står en mixer. De er ikke helt ens, men de væsentligste funktioner går igen, og har du først fået styr på dem, er du godt i gang. På videoen gennemgår Kristoffer de vigtigste funktioner, vi skal bruge, når vi arbejder med stemmen:

- Tænd for højtalere og mixer.
- Sæt mikrofonen i den ønskede kanal (med XLR-kabel).
- "Gain" styrer mikrofonens eller instrumentets generelle lydstyrke. Her sørger vi for, at signalet hverken er for kraftigt eller overstyrer, eller at det er alt for svagt. Derefter bruger vi volume-knappen (fader) til at styre volumen fra sang til sang.
- "EQ" (equalizer) styrer de forskellige frekvensområder. Her er der typisk 2-4 drejeknapper, der hver især styrer low, mid og high. Nogle EQ's har variabel mellemtone. I så fald vil der være én drejeknap, der styrer frekvensen, og en anden, der styrer, om frekvensen skal boostes eller fjernes.
- "Pan" (panorering) styrer, hvor meget lyd der kommer ud af højre og venstre højttaler. Står den i midten på "kl. 12", er der lige meget signal i begge højttalere.
- "Mute/on". Hver kanal har en mute-knap, som 'slukker' den givne kanal. På Yamaha-mixere er der i stedet for en ON-knap, som skal være tændt, for at kanalen er aktiv.
- "Fader". Hver kanal har en fader, der bestemmer, hvor meget af signalet fra kanalen der skal sendes videre til stereo-mixet.
- "Stereo fader" (master) styrer lydstyrken på alle kanaler.

Med inspiration fra Soundstorexl.com

Læs mere på: <https://www.soundstorexl.com/blog/42-laer-din-mixer-at-kende/>

Brug mixeren kreativt

Indstil mikrofonlyden

Vi kan lege med mikrofonens lyd ved at skrue på:

- 1) EQ
- 2) Effekter (AUX)

Hvis mixeren har indbyggede effekter, vil der være et AUX-send, der sender signal fra de individuelle kanaler til effektmaskinen. Der kan du styre, hvor meget af den lyd der kommer ind i mikrofonen, der skal sendes til effektmaskinen.

Ovre i effektmaskinen kan vi vælge forskellige effekter – f.eks. reverb (rumklang), delay, tremolo, chorus og phaser. På den mixer vi bruger i videoen, skal man trykke ned på drejeknappen for at vælge effekter. Derefter kan man lege med parameteret for effekten. Ved at skrue ned og op for parameteret kan vi f.eks. styre delay'ets længde.

Husk at tænde og skrue op for effekt return kanalen (FX RTN), når I skal kunne høre de valgte effekter.

Den mystiske-magiske mixerquiz

I denne leg skal eleverne afprøve mikrofonerne og gætte, hvilke indstillinger, der passer til deres mikrofon.

- 1) Indstil mikrofonerne med tydelige forskelle – f.eks. en hvor al bas er skruet væk, en hvor al top er væk, en med masser af delay osv.
- 2) Lad en elev ad gangen sige/synge noget i mikrofonen og gætte på, hvilken mikrofon der er deres. Det kan også være resten af holdet, der i bedste quiz-stil noterer på et stykke papir, hvem der har hvilken mikrofonindstilling.
- 3) Når de korrekte indstillinger er blevet afsløret, kan eleverne komme over til mixeren og forsøge at finde kanalerne for de forskellige indstillinger.

Lav samples i Bandlab app'en

Bandlab er en gratis app, der virker til både iPhone, android og tablets. Den har forskellige funktioner og tilbyder en nem, hurtig og intuitiv vej til at lege med musik og komposition. I videoen præsenterer vi samples-funktionen. Vær opmærksom på, at lydene skal indspilles enten uden høretelefoner eller med headset med ledning i.

- 1) Download Bandlab i app store.
- 2) Åben app'en, og tryk på plusset nederst i skærmen.
- 3) Tryk på "sampler".
- 4) Tryk på en firkant, og optag en lyd.

Live komposition med bandlab

- 1) Inddel klassen i mindre grupper.
- 2) Hver elev indspiller en række lyde i samplern.
- 3) Gruppen arbejder på at kunne spille sammen – altså lave et lille band – med de lyde, de hver især har indspillet.
- 4) Grupperne optræder for hinanden med en live-komposition.

Videreudvikling af øvelsen

Grupperne får til opgave at arbejde med forskellige musiker-roller – f.eks. en, der er beatboxer, en anden, der er synthesizer, en bas og en, der synger melodi. Det kan også være roller, der har forskellige funktioner – f.eks. motor, krymmel, figurer, backbone.

Editér jeres samples

Lydene kan redigeres ved at markere en firkant med indspillet lyd og trykke på den lille blyant. Her kan vi ændre *lydstyrken*, *panorere* vores sample eller *pitche* det op og ned i tonehøjde.

Hvis vi trykker på "edit" får vi yderligere redigeringsmuligheder. Vi kan klippe vores sample, *afspille den baglæns* og ændre på *attack* og *release*.

Når vi markerer knappen "gate", kan vi selv styre, hvor længe vores sample skal spille, når vi holder fingeren på firkanten. Markerer vi "one shot", afspilles hele vores sample. Og markerer vi det som et "loop", afspilles det nogle gange efter hinanden.

Det levende bandlab

Vi kan overføre principperne fra bandlab til den virkelige verden ved at lege, at vi som gruppe er samplern. Hver elev udgør en firkant i samplern og på den måde opnår vi samskabte livekompositioner, der er beslægtet med arbejdet i app'en.

- 1) Indstil nogle sjove effekter på mikrofonerne.
- 2) Etabler en fast puls.
- 3) Alle siger/synger en lyd (et sample).

Tip: Hvis det endnu er nyt og udfordrende for eleverne at finde på egne lyde, kan I varme op med øvelsen "[Musical evolution](#)" fra video 3.

Dirigér en livekomposition

Vi introducerer en "muteknap", der kan tænde og slukke for de enkelte samples i det levende bandlab sample. På den måde kan vi bygge en decideret komposition op.

Lad meget gerne dirigentrollen gå på tur. Eleverne lærer en masse om både komposition og musikleddelse ved at være dem, der dirigerer en livekomposition med levende samples.

I kan også tilføje tegn for at skrue op og ned for lydstyrken, for breaks, for at klippe loopet kortere og meget andet. Det er kun fantasien, der sætter grænser.

Effekter på sammenspilsnumre

Det er altid skønt, når vi kan tage ny viden og kunnen med ind i sammenspilslokalet. Derfor præsenterer vi i videoen et par ideer til, hvordan mixerens effekter kan bruges på sammenspilsnumre.

Lad en af eleverne være lydmand, der styrer effekter på mikrofonerne, f.eks. ved at markere særlige ord med ekstra delay. Det kan også være stykker i musikken, der får ny karakter ved at lege med effekter. Det kan være sjovt at opdage, hvordan mixeren kan tænkes ind som et instrument, der kan anvendes kreativt i numrene.

Idekatalog

Her får du inspiration til, hvordan materialet i de tre videoer kan anvendes i kombination med hinanden og i den øvrige musikundervisning.

- Kombiner jeres nye beatboxing skills med at lave sample-kompositioner i Bandlab.
- Varm op med Musical evolution, og brug den overlevende figur som grundfigur i en levende bandlab-komposition. Når vinderen er fundet, finder resten af holdet på et sample, som passer til grundfiguren.
- Brug beatboxing og bandlab-samples som instrumenter, I altid kan anvende på sammenspilsholdet. Hav også gerne den kreative lydtekniker som fast medspiller.
- Kombiner bandlab-samples og/eller beatbox med tekstskrivning – se f.eks. [denne sangskrivningsteknik](#). Prøv at lave en sang/rap, hvor akkompagnementet spilles som samples i bandlab, beatboxing, enten live eller som samples, og hvor melodien synges henover.
- Hav et tema om musikteknik. Bliv klogere på, hvad der findes af nyere musikteknologi, lyt til musik og se live performances, der anvender særlig teknologi. Lad eleverne gå på opdagelse på google og de sociale medier og præsenterer for resten af holdet, når de finder noget fedt. Tjek f.eks. Imogen Heap, Bon Iver, Björk, Tash Sultana, Bernhoft, Hannah Schneider og CocoRosie. Eller tjek nogle af de store musik tech virksomheders inspirationsvideoer på YouTube, f.eks. Ableton Live, TC Hellicon, Boss loopstations, Novation mm.
- Hav et større tema om beatbox. Bliv klogere på historien, på teknikken og på kendte beatboxere. Se f.eks. denne TED talk om, hvad der sker med stemmelæberne og de øvrige halsområder, når man beatboxer: <https://www.youtube.com/watch?v=LqdFL0u2HLY> . Eller tjek Rahzel, som bl.a. blev kendt for sin sang "If Yo'r Mother Only Knew", hvor han synger og beatboxer på samme tid(!).
- Lav nye kreative benspænd for jeres bandlab kompositioner, f.eks. samples, der er optaget i skolegården, derhjemme, i skoven, på ét instrument osv.
- Kombiner SBN-kortene med solfa-kort, og lav små kompositioner med både beat og melodi. [Du kan finde solfa-kort her](#).
- Lav en beatbox-battle i slutningen af skoleåret. Hvem kan nå at blive sejst til beatboxing? Og hvem kan udvikle den sjoveste speciallyd?